

Kişileştirme ve Didaktik Yaklaşım: *Gülün Romansı*

Halit ALKAN¹

Atıf/©: Alkan, H. (2021). Kişileştirme ve Didaktik Yaklaşım: *Gülün Romansı*. *Artuklu İnsan ve Toplum Bilim Dergisi*, 6(2), 32-53.

Öz

Tanrı'ya duyulan aşk ilk aşktır ancak gerçekte ilk aşk tensel aşktır ve bu yolla Doğa, türlerin devamını sağlamaya çalışmaktadır. Hristiyanlığın ana öğretisi olan aşk teması Ortaçağ şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada *Gülün Romansı* adlı eser, kişileştirme geleneği ve didaktik yaklaşım açısından incelenecektir. Söz konusu eser 1230 ve 1280 yıllarında aşağıda belirtilen iki ayrı şair tarafından kaleme alınmış Avrupa saraylı edebiyatının en özgün ve en lirik eseridir. Guillaume de Lorris aşk sanatını anlatmak için şiirinde bir gül bahçesinin ortasındaki nadide bir gülle vücut bulan sevgilisine kavuşmaya çalışan kahramanın sonsuz aşkı düşsel bir anlatı çerçevesinde resmetmiştir. Jean de Meun 17723 dizelik eklenti ile şiire bir devam bölümü ve bir son eklemiştir. Söz konusu eserde Guillaume de Lorris, âşık olan kişiye görme, konuşma, dokunma ve öpme aşamalarını yaşatıp aşkın yakınmalarıyla eser sona ererken Jean de Meun ise tensel birleşme olan son aşamayı yaşatır. Dış biçimi itibariyle tamamen Ortaçağ'a özgüdür; aşk ile ilgili duyguların kişileştirilmesi en uç noktasına kadar götürülmüştür. Bu kişileştirmeler olmaksızın akıl, ruhun hareketlerini anlayamazdı ve bunlar bilimsel bir psikoloji terminolojisi gibi kullanılmaktaydı. Bu eserde aşk, teoride saraylı ve soylu olarak kalmıştır. Saraylı aşk aldattıcıdır çünkü kadın güç ve kontrole sahipken erkek itaat edendir. Ancak, gül elde edildiğinde oyun sona erecektir. Bu esere ruhunu veren şey, Jean de Meun'de kadının zayıflığının gaddarca küçümsenmesi olup bunun kökeni de bu aşkın tensel olma karakterinin içinde yer almaktadır.

32

Anahtar Kelimeler: Saraylı Aşk, Kişileştirme, Guillaume de Lorris, Jean de Meun, *Gülün Romansı*

Personification and Didactic Approach: *The Romance of the Rose*

Citation/©: Alkan, H. (2021). Personification and Didactic Approach: *The Romance of the Rose*. *Artuklu Human and Social Science Journal* 6(2), 32-53

Abstract

Love for God is the first love, but in reality first love is sensual love, and in this way Nature tries to maintain the continuation of the species. The theme of love, the main doctrine of Christianity, has an important place in medieval poems. This study examines *The Romance of the Rose* in terms of the personification tradition and didactic approach. The aforementioned work is the most original and lyrical work of European courtly literature written by two separate poets mentioned below in 1230 and 1280. In order to explain the art of love, Guillaume de Lorris portrays in an imaginary narrative the eternal love of the hero who tries to reunite his lover embodied in a rare rose in the middle of a rose garden. Jean de Meun adds a continuation section and an ending to the poem with the addendum of 17723 lines. In the aforementioned work, while de Lorris gives the person in love the stages of seeing, speaking, touching and kissing, and the work ends with the complaints of the lover, de Meun gives the last stage of sensual intercourse. It is completely

¹Dr., Halit Alkan, Mardin Artuklu Üniversitesi, alkan.halit@yahoo.com ORCID: 0000-0002-7170-6196
Geliş/Received: 14.11.2021 **Kabul/Accepted:** 20.12.2021

unique to Medieval Age in terms of its external form, and the personification of feelings and love situations has been taken to the extreme. Without these personifications, the mind would not be able to understand the movements of the soul, and they are used as a scientific psychology terminology. In this work, love remains, in theory, courtiers and nobles. Courtly love is deceptive because the woman has power and control while the man is obedient. However, once the rose has been acquired, the game will be over. What gives this work its soul is the brutal underestimation of women's weakness in de Meun, and its origin lies in this transcendental character of being sensual.

Keywords: Courtly Love, Personification, Guillaume de Lorris, Jean de Meun, *The Romance of the Rose*

Extended Summary

An Italian cleric labels the millennium period between the end of ancient civilization and the beginning of the Renaissance, *Medio Evo* (Medieval). Medieval philosophy adopts the style of philosophy with religious content, and the religion in question here is Christianity. Through philosophy, the Christian religion tends to prove its validity. Under the influence of Christianity, a religious perspective is created on the concept of love in Medieval Age. In this context, according to scholastic philosophy, God, who contains all the goodness, beauty and virtues, is an absolute being. One of them is love. Love acquires a divine meaning in Medieval Age and is also treated as an attribute of God. Due to the necessity in human nature, a human being loves herself/himself above all else and rises to God's sake only with gradual steps. Unsatisfied desire becomes the main theme in courtly love for the first time and an erotic ideal is created. The courtly lover will become virtuous and pure because of his love. Erotic poetry will show that happiness is possible. The best term representing this situation in the conditions of that period is the term courtly love. This concept is based on the cult of love for a woman, and it is stated that it is dominant in all feelings and actions of the person who falls in love, and this relationship creates a moral sensitivity. One of the most original and lyrical work of European courtly literature is *The Romance of the Rose* written by two separate poets in 1230 and 1280. In order to explain the art of love, Guillaume de Lorris portrays in an imaginary narrative the eternal love of the hero who tries to reunite his lover embodied in a rare rose in the middle of a rose garden. Jean de Meun adds a continuation section and an ending to the poem with the addendum of 17723 lines.

This study examines *The Romance of the Rose* in terms of the personification tradition and didactic approach. Personification means to give human characteristics to non-human objects or inanimate, intangible objects. Entering the garden of love on a May morning, the poet declares himself as the faithful man of Love after being shot by the arrows of the God of Love. Fair Welcoming invites the lover to approach the Rose, but the guards of the Rose chase him away. When Reason sees the lover's condition, it tells him about the natural love for God, but the lover is not convinced because the love for the Rose is sensual (erotic) love. This love for a worldly object is not for the benefit of God, but for his own benefit. Love for God is rightly first love, but in reality first love is sensual love and in this way Nature is trying to ensure the continuation of the species. The Company encourages the lover to pursue love. Openness and Pity take him to Fair Welcoming, who makes him kiss the Rose. However, Foul Mouth tells the incident, Jealousy comes and builds a solid wall around the Rose and locks Fair Welcoming in a tower. Guillaume de Lorris' work ends with the lover's complaints. Pain is an important part of love. Jean de Meun adds a continuation section and an ending to the poem. The continuation of the event is the attack and capture of the Rose's castle by Love and Courtly Virtues. Thanks to Old Woman, the lover reaches Fair Welcoming, but is blocked by the Resistance. Venus swears that she will never leave any honour in women and provokes Love to take the same vow towards men. Nature laments that of all creatures, only man avoids obeying its orders and refraining from reproduction. Genius goes to

Cupid to initiate the curse he has formulated for those who disobey his orders. Thus, virginity is condemned, and hell is reserved for those who do not obey the orders of Nature and Love. When Venus, attacking the castle, throws her torch, Shame and Fear escape, Fair Welcoming lets the lover pick the Rose. Finally, when the lover reaches the Rose, he wakes up from his sleep and sees that the sun has risen.

In *The Romance of the Rose*, while de Lorris gives the person in love the stages of seeing, speaking, touching and kissing that ends with the complaints of the lover, de Meun gives the last stage of sensual intercourse. It is completely unique to Medieval Age in terms of its external form, and the personification of feelings and love situations has been taken to the extreme. Without these personifications, the mind would not be able to understand the movements of the soul, and they are used as a scientific psychology terminology. In this work, love remains, in theory, courtiers and nobles. Courtly love is deceptive because the woman has power and control while the man is obedient. However, once the rose has been acquired, the game will be over. What gives this work its soul is the brutal underestimation of women's weakness in de Meun, and its origin lies in this transcendental character of being sensual. The provocation brought about by the mystery of virginity symbolized by the Rose is the attainment of Rose by virtue of art and perseverance. In this work, love remains courtly and noble in theory. Only a select few can enter the garden of pleasure through love. Those who wish to enter here must leave behind hatred, infidelity, villainy, covetousness, avarice, envy, old age, hypocrisy. But the positive virtues he must possess show that the ideal is merely aristocratic, not ethical as in courtly love. These virtues are leisure, delight, joy, love, beauty, sincerity and courtesy. These are virtuous means of obtaining the desired object.

Giriş

Antik uygarlığın sonu ile Rönesans'ın başlangıcı arasındaki bin yıllık döneme, yani 5. Yüzyıl ile 15. Yüzyıl arasındaki döneme İtalyan bir din adamı, *Medio Evo* (Ortaçağ) ismini vermiştir. Batı uygarlığının ve kültürünün temel arınma alanı Ortaçağ olmuştur. İnsan tüm kötülüğü buraya göndererek kendi dönemini arındırmaya çalışmıştır. Tarihsel dönem itibarıyla ilkçağ felsefesi ile modern düşünce arasındaki dönemde yer alan Ortaçağ felsefesinin kendine özgü özellikleri vardır. Ortaçağ felsefesi içerik açısından Yahudi felsefesi, Bizans felsefesi, Hristiyan felsefesi ve İslam felsefesi olmak üzere dört ayrı düşünce geleneğinden oluşur (Cevizci, 2008: 12). Ortaçağ felsefesi, dinsel içerikli felsefe tarzını benimser ve burada mevzubahis olan din Hristiyanlıktır. Felsefe yapma tarzı açısından dinsel öğretileri temellendirerek dini dünya görüşüne kategorik bir zemin kazandırmaya çalışılmaktadır. Felsefe aracılığıyla Hristiyan dini kendisinin geçerliliğini ispatlamaya yönelmektedir. Tartışmalar inanç, akıl, bilgi ve Tanrı ekseninde yürütülmektedir.

Hristiyanlığın etkisiyle Ortaçağ'da aşk kavramına dini bir bakış açısı oluşturulmaktadır. Bu bağlamda skolastik felsefeye göre tüm iyilikleri, güzellikleri ve erdemleri barındıran Tanrı, mutlak varlıktır. Bunlardan birisi de aşktır. Bu anlamda “*Tanrı, Mutlak Varlık olarak kabul edildiğinde, Mutlak İyi de kabul edilmiş oluyordu çünkü iyi, aşkın objesidir; buradan hareketle de mutlak aşk kavramına ulaşılmıştır*” (Gilson, 2005: 250).² Aşk Ortaçağ'da ilahi bir anlam kazanır ve aynı zamanda Tanrı'nın bir özelliği olarak işlenmiştir. Mutlak iyi ve mutlak varlık olan Tanrı, bireyi yarattığı için Tanrı'nın birçok özelliği insanda da bulunmaktadır. Ancak ona sınırlı ilahi nitelikler verilmiştir. Bireylere mutluluk ve doyum sağlayan aşk, insanda ahlaki gelişmeyi ve iyiliğin oluşmasını da mümkün kılar. Aşkta aşktan başka bir şey aramayan kimse, aşkın sunduğu sevinci elde eder. Aşkta aşkın dışında başka bir şey arayan kimse ise, hem aşkın sunduğu neşeyi hem de aşkın kendisini kaybeder. Sonuçta aşk, hiçbir karşılığın beklenmediği durumda var olur. Kendi özünde insan, yaratıcısının isteği üzere, kendisini sevdiğinden daha fazla Tanrı'yı sevmektedir (Gilson, 2005: 253). İnsan doğasında taşıdığı zarurete binaen her şeyden önce kendisini sever ve sadece tedrici adımlarla Tanrı aşkına yükselir.

12. Yüzyılda *troubadours* (ozanlar), tatmin edilmemiş arzuyu şiirsel aşk kavrayışının merkezine kaydırıldıklarında, Ortaçağ zihniyeti önemli bir dönemden geçmiştir. Tatmin edilmeyen arzu ilk kez saraylı aşkta ana tema haline getirilerek erotik bir ülkü yaratılmış olur. Saraylı âşık, aşkı nedeniyle erdemli ve saf hale gelecektir. Erotik şiir, mutluluğun olanaklı olduğunu konu olarak almalıdır; vaat, arzu, iç sıkıntısı, bekleme içermelidir. Aşk alanına şeref, sadakat, cesaret ve manevi hayatın diğer bütün unsurlarını dâhil edecektir (Huizinga, 1997: 156, 162). Dönemin koşulları içerisinde bu durumu temsil eden en iyi terim ‘saraylı aşkı’ terimidir. Bu terimi Alexander J. Denomy tarafından şöyle betimlenmektedir: “*Saraylı aşk, arzulan bir nesneyi elde etmek için insanın ruhundaki harekete geçme güdüsüdür. [...] bir tür duygusal aşktır ve onun amacı onu platonik duygulardan, salt tutkudan veya cinsel aşktan farklı kılar; yani, aşkın*

² İngilizce kaynaklardan yapılan alıntılar bu çalışmanın yazarı tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.

erdemler ile doğal iyilik konusunda gelişmesidir” (1953: 44). Herbert Moller ise bu kavramın bir kadına duyulan aşk kültürüne dayanmış olduğunu, âşık olan kişinin tüm duygu ve eylemlerinde egemen olduğunu ve bu ilişkinin ahlaki anlamda bir duyarlılık oluşturduğunu belirtmektedir (1960: 40). Fransız yazarlar Guillaume de Lorris ve Jean de Meun’un ortak şiiri *The Romance of the Rose (Gülün Romansı)* Avrupa edebiyatında aşk konusunu en iyi işleyen dönemin örneklerden birisidir. Söz konusu eser 1230 ve 1280 yıllarında iki ayrı şair tarafından kaleme alınmış Avrupa saraylı edebiyatının en özgün ve en lirik eseridir. Bu eser aşkın tüm sanatını içermektedir. İnsanlar rüyalarda birçok iyilikleri ve kötülükleri örtülü bir şekilde görür ve bu gördüğü şeyler gerçek hayatta başına ya gelmiştir ya da gelecektir. İki şair bu eseri yazarken didaktik mesajı pekiştirmeye çalışmaktalar. Eserde, şair gördüğü bir rüyayı okuyuculara anlatırken rüyayı bir edebi teknik olarak kullanmaktadır (Nouvet, 1991: 196). Guillaume de Lorris aşk sanatını anlatmak için şiirinde bir gül bahçesinin ortasındaki nadide bir gülle vücut bulan sevgilisine kavuşmaya çalışan kahramanının sonsuz aşkını düşsel bir anlatı çerçevesinde adeta resmetmiştir. Jean de Meun 1270-1280 yılları arasında 17723 dizelik eklenti ile şiire bir devam bölümü ve bir son eklemiştir. Birinci bölümün düşsel havası, ikinci bölümde yerini dönem tarihlemesine ve toplum eleştirisine bırakır. Guillaume de Lorris’in şiiri kadına karşı saygılı olup saraylı aşkla doludur. Ancak, Jean de Meun’un yazdığı şiirin devamı kadına karşı saygısızdır.

Bu çalışmada, aşk sanatının anlatıldığı Guillaume de Lorris ve Jean de Meun’un *The Romance of the Rose (Gülün Romansı)* eseri kişileştirme geleneği ve didaktik yaklaşım açısından incelenecektir. İnsani vasıf taşımayan nesnelere veya cansız, soyut varlıklara, insana özgü özelliklerin verilmesine kişileştirme sanatı denir (Çevirici Çağın, 2006: 457). Örneğin; kin kavgayı teşvik eder denildiğinde kin soyut bir varlık olmasına rağmen insana özgü bir özellik olan teşvik etme özelliği verilmiş olur. Dolayısıyla söz konusu eserin içeriği, olay örgüsüne bağlı olarak kişileştirme geleneği ve didaktik yaklaşım açısından açıklanacaktır.

Gülün Romansı Eserinde Kişileştirme ve Didaktik Yaklaşım

Şair yaklaşık beş yıl önce mayıs ayında bir rüya görür. Rüya gören kişi için mayıs ayı önemlidir çünkü bu ay mutluluk ve aşk mevsimidir (de Lorris ve de Meun, 2008: 3). Buradaki betimleme aracılığıyla okur aşk konusuna hazır hale getirilmektedir çünkü doğanın yenilendiği bu ilkbahar mevsiminde insanda da aşk duygusu canlanmaya başlamaktadır. Şair rüyasında sabah uyanır ve ağaçların arasında şarkı söyleyen kuşların sesini takip eder. Etrafı yüksek duvarlarla çevrili bir bahçe görür. Bu bahçenin duvarlarında çeşitli resimler ve yazıtlar görür. Bunlar: Kin (Hatred), İhanet (Felony), Alçaklık (Villainy), Açgözlülük (Covetousness), Tamah (Avarice), Haset (Envy), Melonkoli (Sorrow), İhtiyarlık (Old Age), Zaman (Time), İkiyüzlülük (Pope-Holiness) ve Fakirlik (Poverty). Kin öfke ve kavgayı teşvik edip asabi, kavgacı ve kötü niyetlidir. Kin öfkeden çıldırılmış bir kadına benzemektedir. Kin’in solunda Bayan İhanet resmi almaktadır. Alçaklık kötü bir kadın olup küstah ve dedikoducudur. Bayan Açgözlülük insanın aklını çelerek her şeyi almasını ve kimseye hiçbir şey vermemesine sebep olur. İnsanı hırsızlığa ve dolandırıcılığa sürükler. Bayan Tamah Açgözlülük’ün yanı başında yer alır. Bu resim çirkin, kirli, şekilsiz ve zayıf olup perişan bir görüntüye sahiptir. Sanki açlıktan ölecekmiş gibi görünür. Kötü giyinmiş çünkü elbisesi sanki 10 yıllıktır. Cüzdanı

var ancak içinden hiçbir zaman bir şey almamayı umar. Bayan Haset kötü bir haber almadıkça hayatta asla gülmez ve eğlenmez. Birinin başına kötü bir şey gelmesine sevindir, kimseye sadık kalmaz, herkese düşmandır ve babasının başına bile iyi bir şey gelmesini istemez. Haset çok çirkin bir görünüşe sahiptir. Akıllı, adil ya da asil birini gördüğünde öfkeden çıldırır. Haset'in çok yakınında Bayan Melonkoli var. Ten rengi kalbinde üzüntü olduğunu gösterir. Gece ve gündüz çektiği sıkıntılar sararmasına ve solmasına sebep olur. Üzüntüsü kalbinin en derinliklerinde kök salmıştır. Elbisesini parçalayıp saçlarını yolar. Eğlence ve sevgiye karşı ilgi duymaz.

Söz konusu eserde geçen soyut kavramlar kişileştirme geleneği açısından burada açıklanmaya çalışılmaktadır. Bayan İhtiyarlık kendini besleyemeyecek kadar yaşlıdır. Güzelliği bozulup çok çirkinleşmiştir. Saçları kar kadar beyazlamıştır. Yüzünde kırışıklıklar oluşmuş, kulaklarında yosunlar tutmuş ve tüm dişlerini kaybetmiştir. Gücünü ve zekâsını kaybederek bir yaşındaki çocuk gibi olur. Zaman gece ve gündüz ara vermeden ve dinlenmeden akıp gider. Bay Zaman asla durmaz ve dönmek üzere akıp gider. Zaman her şeyi yok eder ve karşısında hiçbir şey duramaz. Zaman her şeyi değiştirip çürütür. Tüm insanlığı yaşlandıracak güce sahiptir. Bayan İkiyüzlü her türlü kötülüğü kimsenin görmediği anda işlemektedir. Toplumun içinde çok masum görünür ancak yüreğinde her türlü kötülük vardır. Bir rahibe gibi giyinip elinde mezmurlar kitabını taşımaktadır. Oruç tutmaktan ten rengi solmuştur. Bu tür kişilere cennet yasaklanmıştır çünkü İncil'de belirtildiği üzere bu kişiler Tanrı'nın değil, insanların takdirini kazanmak için uğraşırlar. Son resim Bayan Fakirlik'tir. Meteliksiz olup manto yerine üzerinde yamalı bir çuvaldan başka giyecek elbisesi yoktur. Hiçbir zaman iyi beslenememiş, giyinememiş ve sevilmemiştir. Duvarların üzerinde bulunan bu resimler altından yapılmıştır. Şair duvarların çevrelediği bahçenin içine girmeyi arzulamaktadır. Bu bahçe başka hiçbir yerde olmadığı kadar ağaçlar ve kuş sesleriyle doludur. Kuşlar aşk dansının şarkısını tatlı, nazik ve büyüleyici bir melodiyle söylerler. Şair duvarda çok dar ve sıkı bir kapı gördüğünde kapıyı çalar.

Kapıyı çok tatlı bir kız açar. Bu kız sarı saçlı olup güzel bir burun, gri-mavi gözlere, tatlı bir nefese, beyaz bir yüze, küçük bir ağza ve çenesinde de bir gamzeye sahiptir. Yeryüzünde bundan daha güzel bir kız aranamaz. Elinde bir ayna olup saçlarını taramıştır. Kendisiyle ilgilenmekten başka bir sıkıntısı yoktur. Şair bu güzel kıza adını sorduğunda ona adının Aylak Hanım (Idleness) olduğunu söyler. Kendisinin zengin ve güçlü bir kadın olduğunu ve eğlenmekten ve saçını taramaktan başka bir uğraşının olmadığını söyler. Kendisi bu bahçenin sahibi olan Bay Coşku'nun (Diversion) çok samimi bir dostudur. Şair bahçeye girdiğinde kendini çok mutlu ve neşeli hissettiğini ve dünyevi bir cennette olduğunu söyler. Bülbül, alakarga, sığırcık, çalı kuşu, kumru, saka kuşu, kırlangıç, tarla kuşu, karatavuk, kızıl ardıç, papağan gibi birçok çeşitten oluşan kuşlar sanki cennet melekleriymiş gibi şarkı söylerler. Kuşların tatlı bir şekilde şarkı söylemeleri şairin kalbini sevinçle doldurur. Coşku'nun etrafında toplanan kişiler o kadar adiller ki kanatlı meleklerle benziyorlar. Bunlardan adı Neşe (Joy) olan bir kadın diğerlerine şarkı söyler. Neşe net ve saf bir sese sahip olup dans ederken bedenini nasıl hareket edeceğini çok iyi bilir.

Oradaki kişilerden Bayan Kibarlık (Courtesy) şairi fark ederek kendilerine katılmasını teklif ettiğinde şair hiç tereddüt etmeden kabul eder. Coşku, yakışıklı ve uzun

boyludur; yüzü elma gibi al ve aktır; gözleri gri mavidir; ağzı ve burnu güzel şekillidir ve saçları da sarı ve kıvrıktır. Ne bıyığı ne de sakalı vardır. Kendisi cesur ve aktif olup kıyafetleri kuş ve dövme altın süslemeleriyle doludur. Bay Coşku'nun sevgilisi olan yedi yaşındaki Neşe ona gülden taç yapmıştır. Coşku yakışıklıdır ve sevgilisi Neşe çok güzeldir. Neşe teni gül renginde olup çok hassastır; alını kırışık değildir; ağzı ve burnu çok güzeldir ve saçları sarıdır. Kıyafeti ipekli kalın altın kumaştan yapılmıştır. Aralarında bulunan Bay Aşk Tanrısı istediği şekilde aşk dağıtır. Onun güzelliği takdire şayandır. Kıyafeti aşkla yapılmış küçük çiçeklerden yapılmıştır. Elbisesi çeşitli hayvan figürlerinden oluşmaktadır. Başında gülden yapılmış taç vardır. Coşku sanki cennetten gelmiş bir meleğe benzemektedir. O, yanında Tatlı Bakış (Sweet Looks) adında genç bir adımı bulundurur. Bu âşık Aşk Tanrısı'na ait iki tür yay tutmaktadır. Yaylardan biri meyvesi acı tat veren bir ağaçtan yapılmıştır. Diğer yay ise bodur ağacın gövdesinden yapılmıştır. Tatlı Bakış bu iki yayın yanında on adet ok taşımaktadır. Ucu altından yapılmış beş oku sağ elinde tutar. Bunlar: Güzellik (Beauty), Sadelik (Simplicity), Harbilik (Openness), Arkadaş (Company) ve Güzel Görünüm (Fair Seeming) adlarını taşımaktadır.

Güzellik, en güzel tüylere sahiptir; Sadelik, en çok acı verendir; Harbilik, mertlik ve nezaket tüylere sahiptir; Arkadaş, kısa mesafede çok zarar verir; Güzel Görünüm oku ise en zararsız olmasına rağmen büyük yaralar açar. Bununla yaralanan biri şanslıdır çünkü üzüntüsü giderilerek sağlığına kavuşacaktır. Diğer beş ok ise çok çirkindir. Okların uçları cehennemdeki şeytandan bile daha karadır. Bunlar: Kibir (Pride), Alçaklık (Villainy), Utanç (Shame), Ümitsizlik (Despair) ve Yeni Düşünce (New Thought) adlarını taşımaktadır. Bu okların birbirinden bir farkları yoktur. Bu beş okun gücü önceki beş okun gücünden farklıdır. Aşk Tanrısı en yakın duran kadının adı Güzellik olup ay kadar berrak parlamaktadır; sarı saçları topuğuna kadar uzanmaktadır; ağzı ve burnu çok güzeldir. Güzellik'in hemen yanında duran Wealth (Zenginlik) saygın ve değerli bir kadın olup hem zarar verebilir hem de yarar sağlayabilir. Herkes ondan korkar çünkü tüm dünya onun gücü altındadır. Ona eşlik etmek isteyen birçok hain ve kıskanç kişiler herkesi sözlerle aldatmaktalar. Zenginlik'in sahip olduğu mor kaftan hiçbir yerde görülemeyecek kadar güzel ve pahalıdır. Kemerin taştan yapılmış tokası büyük güç ve erdeme sahip olup bunu taşıyan kişi hiçbir zehirden korkmamaktadır. Sarı saç lülelerinde altın halkalar vardır. Yüzü ve başı ışık gibi parıldamaktadır. Onun yanında duran Generosity (Cömertlik) hep hediye dağıtan bir kadındır. Sahip olduğu her şeyi başkalarına vermekten mutluluk duyar. Tanrı onun mallarını sürekli arttırdığı için Cömertlik bu malları hep başkalarına dağıtır; herkesten saygı ve övgü görür; hem aptalları hem de akıllıları gücünün etkisi altına alır. Bunlardan sonra gelen Harbilik, kar kadar beyazdır; iyi kalplidir ve gözleri gri mavi olup gülümsemekteler. Harbilik, bilgili ve makul biridir; herkes tarafından değer görmektedir; esmer olup yüzü berrak ve parlayan bir yüze sahiptir. Daha sonra gelen Gençlik (Youth) on iki yaşında olup güler yüzlü ve mutludur. Hiçbir kötülük bilmez.

Buradaki kişiler sıcakkanlı ve eğitilmiş olup sevgilileriyle bu bahçedeki ağaçların gölgesinde aşk yaşamaktalar. Bu bahçede elma ağacı, ceviz ağacı, badem ağacı, incir ağacı, hurma ağacı, ayva ağacı, kestane ağacı, armut ağacı, muşmula ağacı, erik ağacı, kiraz ağacı, zeytin ağacı ve fındık ağacı gibi çeşitli ağaçlar bulunmaktadır. Ayrıca, bu

bahçede çeşitli renklerde çiçekler de mevcuttur. Doğa (Nature) bu bahçede bir çam ağacının yanında mermerden bir çeşme yapmıştır. Bu mermer üzerine de güzel Narcissus'un burada öldüğünü yazmıştır. Narcissus çok yakışıklı bir genç adamdır. Echo adında bir Bayan Narcissus'a âşık olur fakat o güzelliğinden dolayı o kadar kibirlidir ki Echo'ya hiç karşılık vermez. Aşk karşılık bulmadığı için Echo bu acıya daha fazla dayanamaz ve ölür. Ölürlen de Tanrı'ya bir dilekte bulunarak Narcissus'un da bir gün duyacağı aşka karşılık bulmayarak acı çekmesini ister. Tanrı Echo'nun dileğini yerine getirir. Narcissus bu çeşmede su içerken sudaki kendi yansımasına âşık olup aklını kaybederek aşk acısından ölür. Böylece, Aşk (Love) Echo'nun intikamını almış olur. Eğer kadınlar sevgililerine karşı gerekli görevlerini yerine getirmezlerse Tanrı bu hatalarını onlara nasıl ödeteceğini çok iyi bilir. Narcissus'un öldüğü çeşmenin suyu her zaman taze ve berraktır. Güneş, çeşmenin suyuna yansıdığı zaman sudaki kristallerin rengi sarı, mavi ve kırmızıya dönüşmektedir. Tıpkı bir ayna gibi önünde duran cismin gerçek rengini ve şeklini olduğu gibi yansıtır. Sudaki kristaller de bahçedeki her şeyi olduğu gibi yansıtır. Bu suya bakan biri kendini aşkın içinde bulur. Burada Venüs'ün oğlu Cupid erkekleri ve kadınları etkisi altına almak için aşk tohumlarını bu suya ekmiştir. Bu yüzden bu çeşmeye Aşk Çeşmesi denilmektedir.

Şair bu çeşmenin suyuna yansıyan gül ağacını gördüğünde onun etkisi altına girerek ona ulaşmak ister. Gül ağacının yanına gittiğinde güllerin tatlı kokusunun esiri olur. Eliyle güllere ulaşmak istediğinde ise ucu sivri dikenleri onu engeller. Aşk Tanrısı elinde yayı ve okuyla şairi uzun süre takip edip bir incir ağacının altında durarak Narsisizm Pınarı isimli yerde şaire sırayla beş ok fırlatır. Eserde durum şöyle anlatılmaktadır:

Vurulur vurulmaz, geriye doğru düştüm ve uzun bir süre baygın yattım. Kendime geldiğimde, [...] bu oku tutarak sıkıca çıkarmaya çalıştım, bunun için uğraştıkça daha çok iç çektim, [...] ama okun Güzellik denilen dikenli ucu kalbime öyle saplanmıştı ki çıkaramadım; halen orada kalmasına rağmen yarası hiç kanamadı. (de Lorris ve de Meun, 2008: 26-7)

Aşk, bu alıntıda tanrısal bir anlama dönüşmüştür. Şaire fırlatılan beş ok soyut kavramlarla isimlendirilmiştir: Güzellik, Sadelik, Kibarlık, Arkadaşlık ve Güzel Görünüm'dür. Burada ok fırlatmak, insana özgü bir özellik olup bunun soyut bir kavram olan aşka atfedilmesi ise kişileştirme sanatına bir örnektir. Ayrıca, eserde kişileştirme yoluyla alegorik dilden yararlanılması, eserin didaktik yanını da göstermektedir çünkü Tanrı'nın şaire fırlattığı beş ok ise ideal bir aşkın Ortaçağ'da nasıl olması gerektiğini okura anlatılmaktadır. Şair beğendiği bir gülü almak üzereyken Aşk Tanrısı oku şairi tam kalbine fırlatır. Şair yere düşer fakat yarası kanamaz. Saplanan okunun adı Güzellik'tir. Şair oku kalbinden çıkarırken okun ucu kalbin içinde kalır. Şair koparmak istediği güle yönelmeye devam eder. Aşk Tanrısı ikinci bir ok fırlatır. Adı Sadelik olan bu ok dünyadaki erkekleri ve kadınları âşık eder. Bu ikinci ok sayesinde o gül şaire hiç olmadığı kadar tatlı gelmeye başlar. Aşk Tanrısı'nın fırlattığı üçüncü okun adı Kibarlık'tır. Bu ok şairin kalbinin aşkla dolmasını sağlayıp ona tüm geçmişteki acılarını unutturur ve gülün tatlı parfümüyle büyülenmesine sebep olur. Aşk Tanrısı dördüncü oku şairin kalbine fırlatır. Bu okun adı Arkadaş'tır. Hemen ardından beşinci ok şairin kalbine saplanır. Bu okun adı da Güzel Görünüm olup tüm acılara rağmen âşık olmaktan

vazgeçmemesine sebep olur. Bu beşinci ok hem acı hem tatlılık verir ve şairi aşka köle eder. Şair aşkın kölesi olduğunu kabul edip kalbini ve bedenini onun hizmetine sunar.

Aşka hizmet etmek külfetli ve acı dolu bir iştir. Ancak aşk öyle iyi, tatlı ve nazik bir şeydir ki hiçbir kötülük, yanlışlık ve zarar aşka yer edinemez. Aşk, sadakat gerektirdiği için eğer aşka ihanet edilirse günah işlenmiş olur. Bu yüzden Aşk saf altından yapılmış bir anahtarla aşkın kalbine bir kilit vurur. Aşk, aşığa aşkın kurallarını anlatmaya başlar. Her türlü sınıftan kişilere karşı makul, tatlı dilli ve adil olmasını ister. Biri selam verdiğinde selamına hemen karşılık vermesini ister. Kötü ve ahlaksız kelimeler sarf etmemesini ister. Tüm kadınları onurlandırmasını ve onlara hizmet etmesini ister. Aşkın sıkıntılarını göğüslemek isteyen biri giyim ve kuşamında şıklık ve zarafet içinde olmalı, ellerini temiz tutmalı, dişlerini fırçalamalı ve saçlarını taramalıdır. Kişi, haz ve eğlence peşinde olmalı; keman ve flüt çalmayı ve dans etmeyi bilmelidir. Aşka hizmet eden biri cimrilikten kaçınmalıdır çünkü sevdiğinin bir gülümsemesi uğruna tüm mal varlığını harcayabilmelidir. Tüm düşüncelerini aşka yoğunlaştırmalıdır. Âşık olan biri acı ve üzüntü yaşar çünkü sevdiği kişi kendisine uzakta bir yerde olur. Onu göremediği için düşüncelere dalar ve onun hayalini görmeye başlar. Onun güzelliğini gördüğü zaman ise kalbi yanıp tutuşur, ten rengi değişir ve dili tutulur. Âşık olan biri aradığı şeye asla sahip olamaz. Her zaman bir şeyler eksik olur ve asla huzurlu değildir. Kendisi huzur bulmayı isteyene kadar bu mücadele asla bitmeyecektir. Geceleri onu kollarında tutuyormuş gibi hayaller kuracaktır. Eğer sevdiğinin kollarında ölecekse onun için ölüm bile sorun olmaz. Geceler ona uyku ve huzur getirmez. İster yağmur yağsın ister don olsun âşık olan biri gizlice sevdiğinin evinin önüne gidip onun aşkından uyuyamadığını söyler. İşte bu anlatılanlar aşkın kurallarıdır.

Âşık, Aşk'a birinin aşkın acı, üzüntü ve sıkıntılarını nasıl katlanabileceğini sorar. Âşık olan birine dayanma gücü veren Umut (Hope), Tatlı Düşünce (Sweet Thought), Tatlı Konuşma (Sweet Talk) ve Tatlı Bakış (Sweet Looks) olduğunu anlatır. Umut kibardır, onu teselli eder, ilerde yaşayacağı sevinç uğruna acılara katlanmasına ve yaşayabilmesine yardım eder. Tatlı Düşünce sevdiğinin gülüşünü, gözlerini ve güzelliğini ona düşündürerek Umut'un vaat ettiği şeyleri çağırıştırır. Tatlı Konuşma, sevdiği kişiyle ilgili sohbetleri sayesinde onu rahatlatır. Tatlı Bakış, gördüğü şeyleri kalbe iletir ve kalbin istediği şeyleri görmesini sağlayarak acısını dindirir. Fair Welcoming (Hüsnükabul) Kibarlık'ın oğlu olup aşığın çitlerin üzerinden geçmesini ve güle ulaşmasını sağlayacaktır. Hüsnükabul'un bu cömertliğinden dolayı âşık ona teşekkür eder. Andreas Capellanus, kaleme aldığı *Art of Courtly Love (Saraylı Aşkın Sanatı)* isimli eserinde Aşk'ın burada anlatılan öğretilerini belirtmiştir:

Aşkın ordusunda hizmet etmek isteyen insanda para hırsı olmayıp çok cömert olmalıdır. İmkân buldukça çok kişiye yardım etmelidir. [...] Ayrıca, aç olduğunu fark ettiği fakirleri beslerse, bu kibarlık olarak görülür. [...] Kötüleri övecek bir söz söylememelidir; tam aksine, eğer mümkünse, onları dolaylı olarak azarlayarak iyileştirmelidir. [...] Kimseyle, özellikle çaresiz insanlarla, dalga geçmemelidir, kavgacı olmayıp bir kavgaya da karışmamalıdır. (1941: 59)

Bu alıntı okura kibarlığı ve cömertliği önermektedir. Erdemden yoksun olan kişileri eleştirerek daha iyi bir insan olmalarını tavsiye etmektedir. Âşık tam güle yaklaşmışken Direnme (Resistance) ortaya çıkar ve bahçedeki tüm güllerinin koruyucusu

olduğunu söyler. Ona Kötü Konuşma (Foul Mouth), Utanç (Shame) ve Korku (Fear) de eşlik eder. Utanç Akıl'ın kızı olup babası ise çirkin Kötü Amel'dir (Misdeeds). Utanç doğduğu zaman güllerin ve goncaların hanımefendisi olan İffet (Chastity) kötü adamların saldırısına uğrar. Saldırımı gerçekleştiren Venüs'tür çünkü gece ve gündüz ondan hem gonca hem de gül çalar. Bunun üzerine İffet Akıl (Reason)'dan dürüst kızı Utanç'ı kendisine vermesini ister. Gülleri korumak için Kıskançlık (Jealousy) da gelir. Âşık Hüsnükabul'a olanları anlatır. Aşk'ın kalbine beş ok saplayarak sebep olduğu acı sadece aralarındaki en güzel goncaya ulaşırsa dineceğini söyler. Bu kendisinin hem hayatı hem de ölümü olduğunu belirtir. Tam bu sırada Direnme ortaya çıkar. Kendisi büyük ve kara olup gözleri ateş kırmızısı ve öfkelidir. Direnme aşığa yardım ettiği için Hüsnükabul'e kızar ve aşığı da oradan kovar. Âşık oradan kaçarken yaptıklarının aptalca olduğunu ve yaşadığı acıyı düşünür. Ancak âşık olan biri acının ne olduğunu bilir. Kulesinden aşığı izleyen Bayan Akıl kulesinden aşağı inip onun yanına gelir. Akıl öyle asildir ki sanki cennette yaratılmıştır çünkü Doğa böyle bir görüntüyü yaratamaz. Tanrı Akıl'ı kendi görüntüsünde yaratmıştır. Akıl insanı ahmaklıktan uzak tutmaya çalışır. Akıl aşığa çektiği acıların sebebi ahmaklık ve çocukluk olduğunu belirtir. Bahçe kapısını açan Aylak Hanım ile arkadaşlık yapmanın ahmaklık olduğunu söyler çünkü Aylak Hanım insanı kandırır. Eğer Aylak Hanım aşığa bahçe kapısını açmasaydı Aşk onu asla göremeyecekti. Gülleri koruma konusunda Akıl'ın kızı Utanç ile kıyaslandığında Direnme önemsiz kalır. Güle dokunulduğu anda Kötü Konuşma bunu her yerde anında anlatır. Aşkın zevki kısa sürelidir fakat acısı ölçülemez. Aşığı ahmaklığa sürükleyen kararsız kalbi olduğu için onun isteklerine karşı direnmelidir.

Âşık sahip olduğu Arkadaş'a (Friend) sıkıntılarını ve Direnme ile ilgili şikâyetini dile getirir. Arkadaş aşığa Direnme'den af dilemesini önerir çünkü Direnme zalim görünse de sonunda merhametli olur. Âşık Direnme'den af diler ve bütün emirlerini yerine getireceğine söz verir ancak ondan sadece âşık olmasına izin vermesini rica eder. Direnme aşığı affeder ancak güllerinden uzak durmasını ister. Âşık gülü göremediği için acı çeker ve onun acısını gören Tanrı Direnme ile görüşmeleri için Harbilik ve Merhamet'i (Pity) gönderir. Harbilik Direnme'ye aşığın masum olduğunu söyler çünkü onu âşık ettiren ve aşk acısı çekmesine sebep olan Aşk'ın gücüdür. Bu yüzden üstün olan Direnme'nin zayıf olan aşığı affetmesini rica eder. Direnme Hüsnükabul'u âşıktan uzak tuttuğundan beri aşığın acısı katlandığını belirten Merhamet Direnme'den merhametli olmasını diler. Harbilik ve Merhamet'in ricasını kırmayan Direnme Hüsnükabul'un aşığa eşlik etmesine izin verir. Bunun üzerine Hüsnükabul aşığın arzusunu yerine getireceğini söyler. Onun yardımıyla âşık gülün yanına gider, gülün büyüdüğünü, daha da güzelleştiğini ve daha kırmızılaştığını söyler. Âşık gülü öpmek için Hüsnükabul'den izin ister ancak ona izin vermez çünkü izin verirse İffet ondan nefret edecektir. Bu bağlamda aşığın arzuladığı öpücük sürekli ertelenmektedir çünkü bir öpücük konduran biri devamını da isteyecektir.

İffet ile mücadele eden Venüs aşığın yardımına gelir. Venüs'ün sağ elinde tüm kadınları ısıtan alevli bir fener tutmaktadır. Venüs, Hüsnükabul'e aşığın yakışıklı, sevecen, tatlı ve sadık biri olduğu için tatlı bir öpücük isteğine neden izin vermediğini sorar. Ona bir öpücük için izin vermenin makul olacağını söyler. Bunun üzerine Hüsnükabul izin verir ve âşık gülden tatlı bir öpücük alır. Bu öpücükle aşığın kalbindeki

aşkın tüm acıları ve sıkıntıları yok olur. Ancak gülü öptüğünden beri âşık birçok sıkıntılar yaşar ve Utanç ile mücadele eder. Kötü Konuşma, gördüğü ve duyduğu her türlü kötülüğü her yerde yayar. Keskin ve acı bir dili vardır. Âşık ve Hüsnükabul arasında kötü bir ilişki olduğunu öyle yüksek bir sesle söyledi ki Kıskançlık'ı uyandırır. Kıskançlık, Hüsnükabul'e çok kızarak ona bir daha güvenmeyeceğini söyler. Utanç'ın da Hüsnükabul'e engel olmadığını ve İffet'e de yardımcı olmadığını söyler. Bir rahibe gibi giyinen Utanç, Kıskançlık'a ricada bulunarak Kötü Konuşma'ya inanmamasını ister çünkü Kötü Konuşma'nın herkesi kandıran yalancı bir adam olduğunu söyler. Utanç, Hüsnükabul'un de insanlarla konuşmaktan, oynamaktan ve eğlenmekten başka bir hatası olmadığını söyler. Bunu üzerine Kıskançlık İffet'in manastırda bile güvende olmadığını, gülleri ve goncaları bir kalenin içinde koruyacağını, kalenin ortasında bir kule inşa edip içine de Hüsnükabul'u hapsedeceğini söyler. Kıskançlık oradan ayrılırken Korku ve Utanç'ı baş başa bırakır. Bayan Korku, kuzeni Utanç'a durumu Direnme'ye iletmeyi önerir.

İkisi de Direnme'nin yanına giderler ve Utanç Direnme'yi uyandırarak ona Hüsnükabul'e istediğini yapması konusunda fazlasıyla izin verdiğini ve bu hatasını düzeltmesi gerektiğini söyler. Eğer Hüsnükabul tatlı ise Direnme zalim ve saldırgan olmalıdır. Korku de Direnme'nin koruması gereken şeyi gerektiği gibi korumadığını söyler. Buna karşılık olarak Direnme bir aptal gibi davrandığını ve hatasını düzelterek söyleyebilir ve hiç olmadığı kadar zalim olur. Kıskançlık inşa ettiği kalede garnizon kurar. Doğu kapısının anahtarını Direnme taşır. Güney kapısının anahtarını Utanç taşır. Kuzey kapısının anahtarını Korku taşır. Batı kapısının anahtarını taşıyan Kötü Konuşma ise flüt eşliğine dürüst ve sadık hiçbir kadının olmadığı şarkısını söyler. Kıskançlık ise Hüsnükabul'un hapsedildiği kuleyi korur. Âşık tam her şeyi kazandığını düşündüğü anda Aşk ondan her şeyi çalar. Aşkın tüm neşesi ve ilacı Hüsnükabul ve güller olduğu için onların hapsedilmesi aşığa büyük sıkıntılar yaşatmaya başlar. Hüsnükabul'un bedeni hapsedilmiş olmasına rağmen kalbi sevmek için her zaman özgürdür. Âşık Hüsnükabul'un iyi niyetini kaybettiği için korku ve acı duymaya başlar.

Âşık Aşk'ın kendisine öğrettiği düşünceleri hatırlar. Umut sevenleri sürekli sıkıntıya sokarak kandırır çünkü tutamayacağı sözler verir. Umut ile yaklaşan biri aptal olmalıdır. Âşık Hüsnükabul'e sahip olamazsa yaşayamayacak çünkü acısı gittikçe artmaktadır. Aşk Tanrısı aşığa Tatlı Düşünce, Tatlı Konuşma ve Tatlı Bakış olmak üzere üç hediye vermiştir ama hepsini kaybetmiştir. Hüsnükabul hapisten kurtulamazsa bu üç hediye bir şey ifade etmez. Âşık Aşk Tanrısı'na inanarak aptallık ve delilik ettiğini söyler. Ona bunu yaptıranın da Aylak Hanım olduğunu ve kendisini arzusuna yönelttiğini söyler. Âşık kendinde başka hiç kimsede suç bulmaz ve acı içinde bir çözüm arar. Onun şikâyetlerini üzerine Bayan Akıl aşığın kendisine seçtiği Efendinin kim olduğunu bilseydi onun hizmetine asla girmeyeceğini söyler. Aşk nefret ve huzur, sadakat ve ihanet, korku ve güven, mantık ve delilik, susuzluk ve sarhoşluk, zevk ve acı, aptallık ve akıllılık, af ve günah, mutluluk ve hüznün, sevinç ve gözyaşı, cennet ve cehennem birbirine karıştığı bir tutsaklıktır. Aşk Tanrısı herkesi yolundan çıkarıp onları âşık ettirerek birer aptal yapar. Aşk iki karşı cins arasındaki düşünce hastalığıdır. İki kişinin birbirine sarılması, öpmesi ve bedenlerinden faydalanmasından doğan bir tutkudur. Âşık olan biri bunların dışında başka hiçbir şey düşünemez olur. Doğa insanlarda zevk duygusunu oluşturarak nesillerin

devam etmesini sağlamıştır. Arzu peşinde koşmak tüm kötülüklerin kökenidir. Bir sonraki öneriyi yapan Akıl, şairin durumundan kaygı duymaktadır çünkü onun şehvete yenik düşebileceğini sanmaktadır:

Gençlik insanları hata yapmaya sürüklediği gibi şehvi isteklere ve kötü zevklere saplanmaya sebep olur; sonrasında hedefe duyulan sadakat yok olmaya başlar ve nihayetinde çözülemeyecek kavgalar meydana gelir. Gençlik kalbini Zevk'e kaptırırsa bunlar meydana gelir. Bu şekilde Zevk, yanlış yapmaya eğilimli olan ve insanları efendisine çekmeye hizmetçisi Gençlik aracılığıyla erkeklerin bedenini ve aklını tuzağa çeker. (de Lorris ve de Meun, 2008: 68)

Gençlik erkekleri ve kadınları her türlü bedensel ve ruhsal tehlikelere sokar. Zevk (Delight) ise karşı cinse duyulan arzu sayesinde kişilerin aklını ve bedenini esir alır. Şair, durumu okura anlatırken alegorik bir dil kullanıp insana ait olan konuşma becerisini soyut bir kavrama yüklemiştir. Buradaki alegorik dil, didaktik mesajı daha etkili kılmaktadır. Bu bağlamda aşk ahlaki anlamda ele alınması gerektiği belirtilmektedir. Dolayısıyla saraylı aşk, kişide ahlaki bir uyanış sağlamayı hedeflemiştir. Buna karşın İhtiyarlık (Age) insanları Zevk'ten uzaklaştırır ve doğru yola yönlendirir. Hiç kimse ne yaşlanmak ne de Gençlik yaşamını yitirmek ister. Gençlik uygun yaşa eriştiğinde Zevk onu hâkimiyeti altına alıp kendisine hizmet etmesini ister. İhtiyarlık acı ve pişmanlık içinde yaşar ve ölüme yaklaşır. Her kim kendisini aşka teslim ederse sadece Zevk'e yönelir. Aşk saf bir kalpten gelmelidir. Kişiyi esir alan aşk ona şehvani zevk vererek tüm isteğini ve dikkatini güle yoğunlaştırır. Aşka esir olmuş kalpler yanlış davranışlarda bulunurlar. Kişi zamanını ve gençliğini bu yolda harcadıktan sonra bunun farkına varır. Bu yüzden, akıl aşığa aşkı reddetmesini önerir. Aşka esir olan biri duyularını, zamanını, mal varlığını bedenini, ruhunu ve şöhretini kaybeder. Akıl bunları söylemesine karşın Aşk aşığın tüm düşüncelerine hâkim olduğu için Akıl'ın tüm söylediklerini boşa çıkarmaktadır.

Akıl, aşığa Aşk'ın çeşitliliğinden bahseder. Aşk çeşitlerinden birinin adı Arkadaş'tır. Tanrı'nın cömertliğine uygun olarak insanlar arasında karşılıklı iyi niyetten oluşur. Arkadaşını teselli eden kimse onun acısına ve neşesine ortak olup sevgilerini paylaşırlar. Servet (Fortune)'ten gelen aşk ise kalpteki bir hastalıktır. Kar etme amacını yitirdiği anda kaybolup gider çünkü insanları kendileri için sevmeyen bir kalp seven bir kalp değildir. Zenginlik kaybolduğunda Fakirlik ortaya çıkar. Zenginlik yok olduğunda sevgi eksilir fakat zenginlik yine oluştuğunda ise sevgi de artar. Neredeyse tüm zengin kişiler bu sevgiyle sevilirler. Servet insanlara yalan söyler, onları kandırır ve aptal yerine koyar. Zengin kişiler kendilerini birer yönetici olarak görüp servetlerinin asla azalmayacağını düşünürler. Sayısız arkadaşlara sahip olduklarını sanırlar. Servetleri kaybettiklerinde ise bu arkadaşlarının her biri meşgul olduklarını görürler. Servet'te hiçbir güven olmadığı için ona asla güvenilmemelidir. Gerçek arkadaşlar ise öyle asil kalplere sahipler ki bir arkadaşını zenginliği veya ondan kar etme için sevmez ancak onu gerçekten sevip sıkıntılı anında bile arkadaşına yardım edip onu korurlar. Zenginlik harcandığında insana yarar sağlar. İnsan gerçekten sahip olduğu şey kendi içindekilerdir. Bunun dışındaki her şey Servet'e ait olup istediği şeyi alır ve verir, istediği kişiyi güldürür ve ağlatır. Servet'te hiçbir şey kalıcı değildir. Bu yüzden onu sevmek akıllı biri için ne kar getirir ne de mutlu eder. Akıl aşığa bu aşktan da uzak durmasını önerir. Bir diğer aşk ise Doğa'nın oluşturduğu doğal aşktır çünkü her canlı yavrularını besleme,

emzirme ve yetiştirme sevgisiyle yaşarlar. Bunun için bir övgü veya suçlama olamaz. Akıl ile arkadaş olan ve ona sadık olan biri her türlü kötülükle baş edebilir çünkü Akıl Tanrı'nın kızıdır.

Gururlanan yiğit kişileri yok eden Servet kendi kızı olan Soyluluk (Nobility) dışında hiçbir şeyi kale almaz ve onu da kimseye vermez. Soyluluk asil olup aşağılık bir kalpte yer almaz ancak cömert, nazik, iyi huylu ve merhametli bir kalpte yer alır. Akıl aşığın gülü sürekli öpebileceğine, rahatlık ve zevk içinde olabileceğine inanmasını akılsızlık ve ahmaklık olarak görmektedir. Akıl aşığa Manfred, Henry, Conradin, Saracens, Marseillesliler, Nero, Croesus, Hecuba, Sisigambis ile ilgili hikâyeler anlatarak bunların hepsinin Servet'in nasıl kölesi haline geldiklerini hatırlatır. Her kim Akıl'a uyarsa Aşk Tanrısı'na ve Servet'e asla değer vermez. Âşık kendisine gülü verecek olan efendisine sadık kalacağını söyler çünkü kalbine karşı gelememektedir. Kalbini artık Hüsükakul'e teslim ettiğini ve gülü hiçbir şekilde Akıl ile değiştirmeyeceğini söyler. Âşık doğru karar verdiğini söyler çünkü gül dışında hiçbir şey kalbini dolduramayacağını ve onu düşünmekten başka hiçbir şey yapmadığını belirtir. Bunları duyan Akıl aşığın yanından ayrılır. Âşık Arkadaş'ı hatırlayarak onun yanına gider ve Kötü Konuşma, Korku, Utanç ve Direnme ile ilgili olanları anlatır. Aşkla ilgili çok şey bilen Arkadaş aşığın Aşk Tanrısı'na sadık kalmasını ve sürekli onu düşünmesini önerir. Arkadaş, saire kadınları her durumda yüceltmesi yönünde öğüt verir:

Kadın ona vurursa ya da onu suçlarsa, erkek ona karşı gönlünü değiştirmemelidir. Kendisini suçlanmış veya dövülmüş bulursa, kadın tırnaklarıyla onun derisini yüzmek üzere bile olsa, intikam almaya çalışmamalıdır, ona teşekkür ederek hizmetlerinden memnun olması durumunda onsuz yaşamaktansa hayatını böyle bir eziyet ile geçirmeyi ve hatta ölmeyi tercih ettiğini belirtmelidir. (de Lorris ve de Meun, 2008: 149)

Kadının öfkeli durumunda bile erkeğin ona karşı sert bir tavır takınmaması önerilmektedir. Dolayısıyla, kişileştirme yoluyla kullanılan alegori tekniği, verilen didaktik mesajı daha inandırıcı kılmaktadır. Saraylı aşk kavramının kapsadığı erdemler olan ahlaki nitelik ve sevgili için acı çekme anlatılmaktadır. Aşkla ilgili çok şey bilen Arkadaş aşığın Aşk Tanrısı'na sadık kalmasını ve sürekli onu düşünmesini önerir. Akıllı bir kişi amacına ulaşana kadar asıl duygularını saklamayı bilmelidir. Kötü Konuşma hilebaz olduğu için insanın iyi adını çalar ve geri vermez, söylediği bir şeyi telafi edemez. Kötü Konuşma'yı yenmenin tek yolu aşığın artık gülü istemediği izlenimine inandırmaktır. Aynı şekilde Kıskançlık'a da hizmet etmesini önerir. Nezaket takdir edilen bir şey olduğu için onlara nazik davranmasını ister. Onlara çiçek ve değerli süs eşyalar hediye etmesini ister. Önlerinde gözyaşlarına boğulması da onları etkileyeceğini söyler. Bu şekilde onları yenemezse onlara sırtını çevirerek gururlarının düşeceğini söyler çünkü hakir gördüklerini bu defa sevmeye başlarlar. Zapt edildikleri zaman ise gülü kendi elleriyle verirler. Kızgın olduklarında değil, mutlu olduklarında onlardan bir şeyler istenebilir. Zaman ve mekân uygun olduğu anda gülü zorla kopararak değerli, yiğit ve zeki bir erkek olduğunu gösterebilirsin. Hüsükakul ne yaparsa yapsan ona ayak uydurulmalıdır. Ağladığında, güldüğünde, neyi severse, değer verirse, suçlarsa aynı şekilde ona ayak uydurulmalıdır. Bu şekilde Hüsükakul âşık olan aşığa daha çok güvenecektir ve âşık da amacına bu yolla ulaşabilecektir.

Kötü Konuşma bir hain olduğu için açık bir düşman değildir çünkü o kalpten nefret ettiği kişinin yüzüne güler. Kaleyi fethetmenin başka bir yolun adı Çok-Vermek'tir (Give-Too-Much). Aptal Cömertlik tarafından oluşturulan bu yol birçok âşık kişiyi yutmuştur. Zenginlik sayesinde bu yola çıkılır, yolda Aptal Cömertlik ile devam edilir ve yolun sonuna utanç ve talihsizlik içinde Fakirlik'e varılır. Herkes Fakirlik'i hor görüp ondan nefret eder çünkü Fakirlik insanı duygularından bazen de hayatından eder. Fakirlik insanı arkadaşlarından eder. Ancak eğer arkadaşlar gerçek sevgiyle birbirine bağlı olursa yoksulluk içindeyken bile biri diğerinin yardımına tüm varlığını çekinmeden sunar. Ne yazık ki Ölüm (Death) tüm arkadaşları ayırır fakat eğer sadık gerçek sevgi varsa biri öldüğünde bile diğerinin kalbinde yaşamaya devam etmektedir. Ölüm insanın sadece bedenine eziyet ederken Fakirlik insanın hem bedenine hem de ruhuna eziyet etmektedir. Ölüm geldiğinde kişinin geçici eziyeti son bulmaktadır.

Hem Aşk Tanrısı hem de Venüs kalenin muhafızlarıyla başarılı bir mücadele yapacaklar ve böylece âşık da gülü koparabilecektir. Sahip olunan sevgilinin kaybedilmemesi için nasıl korunduğu önemlidir. Güzelliğin ömrü kısa olduğu için kişi sanat ve bilimle kendini yetiştirmelidir. Nezaket, bilgelik ve iyi huy insanı asla yarı yolda bırakmaz. Evliliklerde erkek kadının bedeni ve mülkü üzerinde hâkimiyet oluşturmak isterse o evlilik acı ve hüzne dönüşür. Theophrastus bir erkeğin bir kadınla evlenmeyi düşünmesini delilik olarak görür. Evliliği sıkıntılı, tartışmalı, kavgalı bir yaşam olarak görür ve bunun temel kaynağını da aptal kadınların gururuna bağlamaktadır. Kadınları dizginlemenin ve arzularına sınırlama getirmenin çok uğraş gerektirdiğini söyler. Bir erkek evlendikten sonra karısı ne kadar ihtiyatlı davranırsa davranırsa o erkek aptal olmadığı sürece evliliğinden pişmanlık duyacaktır. Evlilik kötü bir bağdır.

Güzellik ve İffet arasında bitmek bilmeyen bir savaş olduğu için ikisi de asla huzur bulamamaktalar. İffet o kadar savunmasızdır ki zalim olan Güzellik'e karşı mücadele edemez İffet'in hizmetçisi olan Çirkinlik (Ugliness) bile Güzellik'i sevmez ve ona değer vermez. İki taraftan saldırıya uğrayan İffet bu savaşta yalnızdır. Güzellik İffet'i sevmesi, ona utanç ve laf getirtmemeliydi. Güzel olmak isteyen bir kadın etkileyici görünmek için açılıp saçılarak İffet'e savaş açar. Tüm kadınlar ona karşı yemin ederek Venüs'e biat etmişler. Kadınlar Tanrı'yı utandırmaktalar çünkü yanlış yola sapan bu kadınlar Tanrı'nın kendilerine verdiği bu güzellikle ödüllendirildiklerini düşünmemektedirler.

Sevgililer arasında bir kişi diğerinin üzerine hâkimiyet kurmak istediğinde sevgi ölüme mahkûmdur çünkü sevgi kalpte özgür ve etkin değilse yaşayamaz. Bir erkek âşık olduğu kadını evliliğe ikna edene kadar ona bir köle gibi hizmet eder. Ancak evlendikten sonra erkek hâkimiyet kurup karısının kendisine köle gibi hizmet etmesini ister. Kadın ise bir zamanlar en çok sevdiği ve güvendiği erkeğin kendisine köleymiş gibi davrandığını gördüğünde artık kime güveneceğini bilemez. Üzüntü, öfke ve kıskançlık içine giren insanlar yeryüzündeki altın, para ve değerli taşlar uğruna savaşlar sürdürüp insanları öldürmeye başladılar çünkü Tamah ve Açgözlülük insanların kalbine mülkiyete sahip olma arzusunu yerleştirdiler. O andan itibaren insanlar hain olup kötülük etmeye başladılar. İnsanlar düşmanlarıyla mücadele etmek için silahlar, kılıçlar, bıçaklar üretip kaleler ve surlar inşa etmeye başladılar. Bir erkek bir kadının sevgisini ve şükran duasını kazanmak istiyorsa ona kural getirmemeli ve özgürlük tanınmalıdır. Bir kadın ister güzel olsun ister çirkin, ona her zaman güzel olduğu söylenmelidir. Bir erkek hiçbir zaman

sevgilisini hatalarından dolayı eleştirmemelidir. Kadınlar ne yaparlarsa yapsınlar her zaman doğru şeyi yaptıklarını düşünürler ve hatalarının asla düzeltilmesini istemezler. Arkadaş aşığın umduğu gibi gülü elde edeceğini söyleyip ona sahip olduğunda onu her zaman korursa aşkını eşsiz bir şekilde yaşayacağını söyler. Âşık, gül ile yaşayacağı mutluluğu eşsiz olduğunu belirtir. Âşık, Arkadaş'ın Akıl'dan daha çok şey bildiğini belirtir ve Arkadaş'ın kendisine anlattıklarıyla teselli bulduğu için Tatlı Düşünce ve Tatlı Konuşma aşığa geri döner ve bir daha yanından ayrılmazlar.

Âşık kalenin yakınlarındayken adı Zenginlik olan mevki sahibi ve asaletli güzel bir kadın görür. Âşık ona Çok-Vermek'e giden yolu sorar. Zenginlik, aşığa yolu göstererek o yolun koruyucusu olduğunu söyler fakat aşığın serveti olmadığı için onun bu yolda gitmesine izin vermeyeceğini söyler. Aptal Cömertlik bu yolda gidenleri fakirleştirip iyileşemeyecekleri bir hale dönüştürdüğünü söyler. Bu yolun sonunda Fakirlik'in beklediğini belirtir. Fakirlik bu yola giren kişiyi açlıktan öldürür. Açlık (Hunger) daha önce Fakirlik'in hizmetçisiydi. Açlık taşlı bir yerde yaşar. Midesi sırtına yapışacak derecede zayıf olup solgun bir yüze, kurumuş dudaklara ve kirli yanaklara sahiptir.

Aşk'ın peşinden koşmak delilik ve aptallıktır. Akıl'ın aşığa doğru yolu gösterdiğini ama aşığı bu aptallığından vazgeçiremediğini belirtir. Akıl'a inanmamak kendi kendini kandırmaktır. Âşık Zenginlik'in muhafaza ettiği yoldan gidemeyince oradan ayrılır. Aşk aşığın yanına gelip bütün isteklerini yerine getirip getirmediğini sorgular. Aşığın Aylak Hanım ve kendisi için şikâyetlerde bulunduğunu, Umut'un sadakatsizliğini dile getirdiğini ve bir ara Akıl'a inandığını söyler. Buna karşılık âşık Akıl'a asla inanmadığını ve Aşk'a sadık kaldığını belirtir. Bütün kadınları onurlandırdığını, gururundan vazgeçtiğini, hep şık görüldüğünü, cömert davrandığını ve kalbini tek bir yere verdiğini söyler. Aşk aşığın sadık oluşundan dolayı ona yardım etmek için tüm adamlarıyla kaleyi kuşatmaya karar verir. Eserin 'Kaleye Saldırı' bölümünde ise soyut kavramlara yüklenen konuşma yeteneği yerine savaşma özelliği görülmüştür. Şairin âşık olduğu güle kavuşmasını sağlamak amacıyla karakterler, insana ait harp yeteneklerini, olumsuz özellikler yüklenen soyut figürlere karşı sergilemektedir:

İlk öne çıkan Ruh Cömertliği, çok nazikçe, dış görünüş itibarıyla vahşi ve zalim olan Ters Cevap ile yüzleşti. Adam, elinde ağır topuzu kabaca sallıyordu. [...]. Kaba adam, silahlarını Ret Ormanı'ndan almıştı, kalkanı ise zulümden üretilmiş olup küstahlık ile kaplanmıştı. Ruh Cömertliği de iyi silahlandığı için onu yaralamak çok zordu çünkü kendini nasıl koruyacağını iyi biliyordu. Kapıyı açarken Ters Cevap ile karşılaştı, o anda elinde tuttuğu güçlü bir mızrağı Tatlı Sözler Ormanı'ndan almıştı ve mızrak güzel dualardan yapılmıştı. (de Lorris ve de Meun, 2008: 236-7)

Bu alıntı âşıkların güzel duyguları ile karşılaştıkları zorlukları dile getirmektedir. Bu nedenle savaş imgesi seçilmiştir. İnsana özgü olan savaşma özelliği iki soyut kavrama atfedilmiştir. Okurda olumsuz çağrışıma sebep olan Ters Cevap figürün silahları tasvir edilmiştir. Bu figür, Ret Ormanı'nda zulümden yapılmış bir kalkan kullanmaktadır. Ruh Cömertliği ise Tatlı Sözler Ormanı'nda güzel dualardan yapılmış güçlü bir mızrağa sahiptir. Aşk Tanrısı herkesi huzuruna çağırır. Bunun üzerine Aylak Hanım; Zenginlik, Harbilik, Merhamet ve Cömertlik; Kibarlık, Zevk, Sadelik ve Arkadaş; Coşku ve Neşe; Güzellik ve Gençlik; ve Uzak Durma (Constrained Abstinence) ile beraber Sahte

Görünüm (False Seeming) toplanırlar. Sahte Görünüm insanın kalbini çalar. Aşk Tanrısı Sahte Görünüm'ü huzurunda görmek istemediğini söyler fakat Sahte Görünüm'den hamile kalan Uzak Durma onu savunarak onun kendisine birçok onur ve rahatlık sağladığını ve onsuz açlıktan ölmüş olacağını ifade eder. Kıskançlık'ın Hüsnükabul'u esir tuttuğu kaleye saldırı şu şekilde olacak: Uzak Durma ve Sahte Görünüm Kötü Konuşma'nın muhafaza ettiği kapıya saldıracaklar. Onlarla beraber Harbilik ve Cömertlik ise Hüsnükabul'e kötü davranan Yaşlı Kadın'ı (Old Woman) ikna edecekler. Harbilik ve Merhamet Direnme'ye saldıracaklar. En sonunda da çok akıllı olan Venüs'ün hazır bulanmalı çünkü o olmadan bu saldırı başarıya ulaşamayacaktır.

Sahte Görünüm hem hain hem de hırsız biridir. Onun düşmanlığını sezmeyenler ölüme mâhkum olurlar. Akıllı olan biri ondan sakınır çünkü o kılıktan kılığa girebilir ve her meslekte bulunur ve her dili konuşmayı bilir. Dindar gibi görünüp insanları aldatır. Sözleri ve amelleri birbirinden farklıdır. O ikiyüzlü biridir. Ne kadar fakir gibi görüne de fakirlere hiç acımaz. Kendi çıkarını düşündüğü için zenginleri sıkça ziyaret eder. Zengin birini aptala çevirerek sürekli mal varlığını düşünmesini sağlayıp kendi gerçek yaratıcısını ona unutturur. İnsanların sırlarını açığa çıkarmayı sever. Onunla arkadaş olan kişiler birer hainler ve onları tanımak için amellerine bakılmalıdır. Böyle kişiler gerçeği duymak ve Tanrıyı karşısında görmek istemezler fakat Tanrı şüphesiz böyle kişileri cezalandıracaktır.

Aşk Tanrısı'nın yardıma çağırdığı kişiler dört gruba bölünerek kalenin dört kapısına saldırıya geçerler. Sahte Görünüm ve Uzak Durma dindar kişiler kılığında hacca gider gibi Kötü Konuşma'nın karşısına çıkarlar. Uzak Durma Kötü Konuşma'ya yalan yüzünden Hüsnükabul'un burada esir tutulduğunu söyler. Sahte Görünüm ise Kötü Konuşma'ya tüm âşıkların sevgilisinin yaşadığı yeri ziyaret ettiğini belirtir. Buraya gelen aşığın Kötü Konuşma'yı onurlandırdığını, onu sevdiğini, onu arkadaşı olarak gördüğünü ve onu her gördüğünde selamladığını açıklar. Açıklamalara ikna olan Kötü Konuşma diz çökerek pişmanlığını dile getirir. Sahte Görünüm onu boğazından yakalayarak jiletle dilini koparıp onu öldürür. Sahte Görünüm ve Uzak Durma'nın ardından içeri giren Harbilik ve Cömertlik Hüsnükabul'e beçilik eden Yaşlı Kadın'nın yanına giderler. Ona dışarıda bekleyen aşığın Hüsnükabul ile görüşmesini müsaade ederse bu aşığın ona minnettar kalıp hizmetçisi olacağını belirtirler. Bildiği her şeyi herkese anlatan Kötü Konuşma'nın öldürüldüğünden dolayı korkacağı bir şey kalmayan Yaşlı Kadın aşığın gönderdiği çiçekten yapılan tacı Hüsnükabul'e götürüp onun yanına oturarak nasihat etmeye başlar.

Bir zamanlar kendisinin de genç ve güzel bir kadın olduğu için erkeklerin kendisinin peşinde koştuğunu ama şimdi yaşlı ve kırışık bir bedene sahip olduğundan kimsenin ona bakmadığını söyler. Bu yüzden tecrübeyle öğrendiği aşkın oyunlarını ve aşkın on kuralını Hüsnükabul'e anlatmaya devam eder. Bu on kuraldan ikisi olan cömert bir kalp ve tek kişiye âşık olmak âşıkları deliye çevirir. Asla cömert olunmamalı ve tek bir kişiye âşık olunmamalıdır. Tüm erkekler kadınlara yalan söyleyip onları kandırmaya çalıştığı için tek bir erkeğe bağlanmamalıdır. Diğer sekiz kural ise şöyle sıralanmaktadır: Bir kadın erkekleri etkilemek için sadece eline dokunmalarına izin verip kendini ağırından almalıdır. Daha değerli görünmek için bedeninin güzel yönlerini ön plana çıkaran güzel elbiseler giymelidir. Fakir erkeklerle değil, zengin erkeklerle ilgilenmelidir. Dans etmeyi

ve şarkı söylemeyi bilmelidir. Kusurlu yönlerini gizlemeli ve gerçek düşüncelerini asla belirtmemelidir. Sofra adabını iyi bilmeli ve sarhoş olmamalıdır. Evde fazla kalmayıp herkesin güzelliğini görebileceği yerlere gitmelidir. Çok yakışıklı ve kibirli erkeklerden uzak durmalıdır. Özgürlüklerinden vazgeçmemeli ve erkekleri olabildiğince maddi açıdan sömürmelidir. Böylece bir kadın yaşlandığında maddi durumu iyi olduğu için kimse onunla dalga geçemeyecektir.

Yaşlı Kadın'ın nasihatlerini dinleyen Hüsnükabul ona teşekkür eder ve kendisine çiçekten yapılmış tacı gönderen geç adamın gelip kendisini görmesine izin verdiğini söyler. Yaşlı Kadın Hüsnükabul'e giden yolu aşğa gösterir. Yolda ilerlerken Aşk yardım etmesi için Tatlı Bakış'ı aşğın yanına gönderir. Tatlı Bakış aşığı Hüsnükabul'e yönlendirir. Hüsnükabul'un yanına vardığında birbirleriyle selamlaşırlar. Âşık onu onurlandırmak için hizmetine hazır olduğunu söylediğinde Hüsnükabul de onun isteğine karşılık vermeye hazır olduğunu belirtir. Âşık elini güle doğru uzattığı anda gülün arkasında saklanan Direnme onu engeller. Ardından da Korku ve Utanç yanlarına gelirler. Üçü aşğa saldırıp dövmeye başladıklarında onun sesini duyan Harbilik Direnme'ye saldırır ancak Direnme onu yenip öldürmek üzereyken Merhamet onun yardımına koşar. Bunun üzerine Utanç da Merhamet'e saldırıp onu öldürmek üzereyken Zevk Merhamet'e yardım etmek ister ancak Utanç onu da yener. Herkes birbirine saldırmaya devam ederler. Aşk Tanrısı on ile on iki günlük bir ateşkes ilan eder ve yardım etmesi üzerine Cytherea dağındaki bir malikhanede yaşayan Venüs'e haber gönderir. Venüs savaş alanına geldiğinde Aşk annesinden yardım ister. Venüs yaşadığı sürede hiçbir kadında İffet'i yaşatmayacağını söyleyip erkeklerin de Aşk'ın yolundan gitmeleri için oğluna yemin ettirir. Kimse sevdiğinin kollarından daha iyi yaşayacağı bir yer bulamaz.

Doğa her canlı varlığın türünün devamı için elinden geleni yapmaktadır. Türler yaşamaya devam etmek istedikçe Ölüm onları yakalamaya çalışır. Ölüm, birini öldürürken diğeri yaşamaya devam eder. Ancak, türler ne kadar kaçmaya çalışırsa çalışsınlar sonunda ölecekler çünkü bunu engelleyecek hiçbir ilaç yoktur. Ölüm, yakaladığı her şeyi yok eder. Ancak her şeyi aynı anda yok edemediği için türleri tamamen yok edemeyecektir ve yeni nesillerin doğmasıyla türler yaşamaya devam edecektir. Doğa, Venüs ve Aşk'ın yeminini duyduğunda kendini aldatılmış hisseder ve rahibine seslenir. Yerlerin tanrısı ve efendisi olan Deha (Genius) adındaki bu rahibe pişmanlık duyduğu bir hatasıyla ilgili itirafta bulunur: Kadınlarda anlatılamayacak kadar kötülükler bulunur. Bir kadın ne kadar iyi huylu olursa olsun, onunla hiçbir sır paylaşılmamalıdır. Bir kadın öğrendiği sırı başkalarına anlatmadan rahatlayamaz. Bir kadın eşinin sırrını öğrenmek için her yolu dener. Örneğin, bir kadın eşine her şeyini anlattığını, onun uğruna ailesini geride bıraktığını ve dünyada her şeyden çok onu sevdiğini söyler. Madem kendisine güvenmeyecekse neden onunla evlendiğini sorar. Böylece, eşinin bu sözlerine kanan erkek tüm sırrlarını eşiyile paylaşmaya başlar. Zeki ve akıllı olan bir erkek eşini koynuna aldığı zaman bile onunla sırrlarını paylaşmamalıdır. Tanrı dünyayı ve canlıları yaratıp her şeyi mükemmel bir düzene soktukten sonra Doğa'yı hizmetçisi olarak yaratır. Aşkın erdemli niteliğini savunmak için Doğa kavramına, konuşma özelliği verilerek kişileştirilmiştir:

Dış görünüşü oluşmadan önce güzelliği bol Tanrı, dünyanın güzelliklerini yarattığında, kendi güzelliğinin biçimini sonsuza kadar

ona verdi. İhtiyacı olan her şeyi ve modelini onda gördü çünkü nereye bakacak olsa, ne cennet ne de cehennem O'na bu imkânı verebilirdi. Düşüncesinin dışında hiçbir şey yoktu, noksanlardan münezzehe olan O, her şeyi yoktan yarattı. Kibar, gözü tok, cömert ve lütfu dışında hiçbir şey O'nu böyle yapmaya yöneltmedi. (de Lorris ve de Meun, 2008: 259)

Bu alıntı eserin didaktik mesajını vermektedir. Aşkın bir erdem olduğu öğretisi okura aktarılırken bunun ancak Tanrı'nın bir lütfu sonucunda oluştuğu vurgulanmaktadır. Burada Hristiyan doktrinine gönderme yapılmaktadır. Mutlak varlık olan Tanrı tüm iyilikleri kendinde toplamıştır. Dolayısıyla Tanrı'nın yarattıklarında da güzelliklerinden ve erdemlerinden izler taşımaktalar. Doğa, tarafından aşkın ahlaki boyutu vurgulanmaktadır. Yeryüzündeki her şeyin Doğa'ya itaat etmesini ve onun kurallarına uymasını emreder. Her şey bu emre uyarken tek bir varlık buna karşı gelir. İnsan olan bu varlık ölümcül maceralar, trafik kazaları, kötü düşmanlar, günlük yaşam tarzlarıyla sağlığını bozarak ömrünü kısaltmaya çalışır. İnsan bu yollarla ömrünü kısaltarak Doğa'nın kurallarına karşı gelmektedirler. Onlara hazırladığı hayatı yaşamaları için emirlerine uyarak kolaylıkla ölümden korunabilirler. Alın yazısı ve özgür irade birlikte hareket etmektedir. İnsan özgür iradesiyle ne yaparsa yapsın, Tanrı onların başına ne geleceğini önceden bilmektedir. Tanrı insanlara yaptıkları her şeyle ilgili kurtuluş veya lanet sözü verir. Acı uğruna ya da zevk uğruna da olsa, insanlar özgür iradeleriyle hareket ederler. İnsanlar doğduktan sonra zekâ, cömertlik, iyi huy, arkadaşlıklar, servet ve davranışlarıyla iyi bir talihe veya tam tersi bir talihe sahip olabilirler. Her şey erdemlik veya günah tarafından değiştirilebilir. İnsanın özgür iradesi yazgının gerçekleşmesine sebep olur.

Söz konusu eserde belirtildiği üzere Doğa'nın Tanrı suretinde yarattığı insan için o kadar çalışmasına ve mücadele etmesine rağmen en çok insan Doğa'ya karşı zalim davranmaktadır. Doğa insanı bedeniyle ve ruhuyla var olmasını, yaşamasını ve hissetmesini sağlamıştır. İnsanlar kibirli, katil, hırsız, hain, açgözlü, kıskanç, yalancı, aptal, duygusuz, ikiyüzlü ve tembeldir. Kısacası, insanlar öyle aptal varlıklar ki tüm kötülöklere köle olup onları içlerinde barındırırlar. Tanrı kötölük edenlerin cezasını elbette verecektir. Doğa bu söylediklerinin Deha tarafından Aşk Tanrısı'na ulaştırılmasını ister. Günahları için af dileyen iyi kalpli kişileri sonsuza kadar affettiğini bildirmesini ister. Rahip Deha Doğa'nın isteğini yerine getirmek için yola çıkıp sevgililere yardımı gider. Deha savaş alanına vardığında herkesi selamlayıp Doğa'nın emrini okumaya başlar: Doğa'nın emirlerine karşı gelen herkes aforoz edilecek ancak sevgiyle yaşamaya çalışanlar ise cennete gidecekler. Bu bağlamda Deha, aşkın ahlaki boyutunu dini inançlar açısından dile getirmektedir:

Tanrı, ilk kez yarattığında, herkese aynı sevgiyi gösterir, erkekler ile kadınlara ruh ve akıl verir, bu nedenle inanıyorum ki O, bütün ruhların en iyi yolu takip etmesini ve mümkün olan en kısa zamanda kendisine ulaşmasını ister. [...]. İyi bir hayat yaşamaya yoğunlaş; tüm erkekler sevgililerini kucaklasın, bütün kadınlar da kutlama havasında öperek zevkle sevgililerini kucaklasın. Birbirinize sadakat ve sevgi ile bağlı kalırsanız, bundan ötürü asla eleştirilmemelisiniz. (de Lorris ve de Meun, 2008: 302-6)

Bu alıntıdaki düşünceler, eserin didaktik mesajının anlaşılması açısından önemlidir. Deha, aşkın bir erdem olup ilahi bir temele dayandığını ve sadakatin bir sonucu olarak

mutluluğa erişilebileceğine işaret etmektedir. Tanrı'nın duyduğu aşkın değerini bilmek için, Deha, kendimizi tanımamızı ve doğru yola gelmemizi tavsiye edip konuyu kadın ve erkek arasındaki aşka getirerek birbirlerine sadakatle bağlanmaları gerektiğini ileri sürmektedir (Gülcü, 2015: 281). Dolayısıyla, bu alıntı Ortaçağ aşk anlayışını yansıtmaktadır. Tanrı, hem erkeklere hem de kadınlara ruh verip hepsini eşit sevmektedir ve bu ruhların doğru yolda ilerlemesini istemektedir. Bu yolda üç kız kardeşten ikisi insana yardım ederken diğeri zarar verip ömrü kısaltır. Ekseni taşıyan Cloto ve çizgiyi çeken Lachesis insana büyük rahatlık sağlamaktadır. Ancak, Atropos insanı kandırarak diğer ikisinin yaptığı her şeyi bozmaya çalışır. Suç işleyenlerden intikam almak isteyen üç zalim takipçi olan Alecto, Thesiphone ve Megara cehennemde Atropos'un kurbanlarına azap çektirmek için beklemekteler. Cehennemde günahkârları yargılamak için bekleyen üç kardeş Rhadamanthus, Minos ve Aecus Jupiter'in oğullarıdır. Bu üç kardeş dünyada o kadar adildir ki Pluto onların ruhlarını ödüllendirmek için onları cehennemin yargıçları yapar. Bu yüzden, insanlar iyi bir yaşam sürdürmeli ve herkes sevgilisini kucaklamasına, öpmesine ve rahatlatmasına izin vermelidir. Eğer insanlar sadık bir şekilde birbirini severlerse bunun için suçlanmayacaklardır. İnsanlar iyi amellerde bulunmalı, kötülüklerden kaçınmalı ve Doğa'nın efendisi olan Tanrı'ya yönelmelidirler. Böylece, Antropos insanı gömdüğü zaman Tanrı insanı kurtaracaktır çünkü Tanrı beden ve ruhun kurtarıcısıdır.

Aşğın gördüğü dans, eğlence ve zevk geçicidir. Övülen çeşme aslında zehirli olup Narcissus'u öldürmüştür. Bu çeşmedeki sulara güneş ışığı değdiğinde her şeyi aynı anda gösterememektedir. Ancak Doğa'nın bahsettiği gerçek çeşme ise bütün canlılar için iyileştirici özelliğe sahip olup tatlı, lezzetli ve berrak suları sürekli akmaktadır. Çeşmenin yanındaki zeytin ağacının üstündeki yazı bu çeşmenin yaşam çeşmesi olduğunu ve kurtuluşun meyvesini taşıdığını belirtir. Çeşmenin suyuna bakan biri her şeyi doğru bir şekilde görür ve anlar. Çeşmede kendi yüzünü gören biri o kadar bilgili olur ki var olan hiçbir şey tarafından aldatılamaz. Bu çeşmenin suyuna yansıyan güneş ışınları insanın görüşünü güçlendirir. Bu çeşme ölü birini diriltirken daha önce övülen yanıltıcı çeşme ise yaşayan birine ölüm sarhoşluğu verir. İnsanlar davranışlarıyla Doğa'yı onurlandırmalı, aldığı bir şeyi geri vermeli, öldürmekten kaçınmalı, elini ve ağzını temiz tutmalı, sadık ve şefkatli olmalıdır. Deha Doğa'nın emirlerini savaş alanında bulunanlara iletikten sonra ortadan kaybolur. Aşk bu emirleri öyle yaydı ki erdemli herkes bunlarla hemfikir oldular.

Tekrar saldırıya geçen Venüs Utanç ve Korku'ya yolundan çekilmesini söyler çünkü bu yolu açtığımda iyi erkeklerin açık bir şekilde, çapkın ve tahkir edilmiş erkeklerin ise gizli bir şekilde buraya gelip güllere ulaşacaklarını belirtir. Venüs, ne Utanç'ı ne de annesi olan Akıl'ı sever çünkü ikisi de sevenlere karşı acımasız davranmaktadırlar. Her kim bu ikisine inanırsa asla gerçek aşka ulaşamazlar. Venüs kaleyi ateşe verir ve kaledeki herkes paniğe kapılarak kaçmaya başlarlar. Diğerleriyle birlikte Direnme, Korku ve Utanç da kaleden kaçarlar. O anda Kibarlık, Merhamet ve Harbilik Hüsnükabul'u yanan kaleden kurtarırlar. Hüsnükabul'un tutsak tutulduğu süre boyunca Harbilik hissettiği üzüntüyü ve acıyı dile getirir. Her şeyi duyan ve gören Kötü Konuşma öldüğü için Kiskançlık'tan korkacak bir şey kalmamıştır. Kibarlık, Merhamet ve Harbilik Hüsnükabul'e kendisine her zaman sadık kalan ve çok acı çeken aşığa gülü vermesini ricada bulunurlar. Aşkın her şeyi fethettiğini söylerler. Bunun üzerine aşğın saf

duygularla sevdiğini bildiği için Hüsnükabul ona gülü verir. Burada ‘Gülün Fethi’ başlıklı son bölümde şair aldığı öğütler ve gösterdiği çabalar sonucunda sevgilisi olan güle kavuşmaktadır çünkü “aşk, her şeyi yener” (de Lorris ve de Meun, 2008: 328). Aşk her sorunun üstesinden gelmeyi başarmaktadır. Ortaçağ anlayışına göre, aşk bir erdem olduğu için onu elde etmek kolay değildir. Amaç, sevgiliye duyulan hislerin ahlaki özünü koruyarak şehvete dönüşmesini önlemektir. Saraylı aşkın ilkeleri bu alıntıda tekrarlanmaktadır. Burada didaktik mesajı sunmak için Romalı şair Virgilius’un düşüncesinden faydalanılmıştır. Dolayısıyla, eserde hem dönemin Avrupa edebiyatının hem de klasik çağ yazarlarının etkisi görülmektedir.

Âşık, güle ulaşmak için geçtiği yolları ve çektiği sıkıntıları anlatıp kendisine yardımcı olan herkese sadık ve açık sözlü olmuş ve Aşk Tanrısı ile Venüs’e minnettarlığını dile getirir. Kendisine yok yere o kadar sıkıntı veren Akıl’ı hatırlamadığını, ona acımayıp yol göstermeyen Zenginlik’i ve gülü âşıklardan koruyan Kıskançlık’ı lanetlediğini söyler. Âşık, gül ağacından çiçeği kopararak istediği kırmızı güle kavuştuğunda uykusundan uyanıp günün aydınlandığını görür. Burada anlatılan olay, “bir kadına olan aşkı simgelemektedir” (Hanscom, 1893: 151). Bu nedenle, şair okura eserin bir rüya olduğunu vurgulamaktadır.

SONUÇ

Hristiyanlığın ana öğretisi olan aşk teması Ortaçağ şiirlerinde önemli bir yere sahiptir. *Gülün Romansı* beş aşamadan oluşmaktadır: görme, konuşma, dokunma, öpme ve tensel birleşme. Guillaume de Lorris âşık olan kişiye beş aşamasının dördünü yaşattırken Jean de Meun tensel birleşme olan beşinci aşamayı yaşattır. Guillaume de Lorris hala eski saraylı ülküsü içinde kalmıştır. Bu, eski düşün temasıdır. Şair, bir mayıs sabahı esrarlı aşk bahçesinin duvarlarının üzerinde gördüğü resimler soyluluğun zıddını belirleyen niteliklerdir. Bahçenin içinde karşılaşılan ilk kişi olan Aylak Hanım (aşk, boş vakit üzerine kurulu olduğundan), ideal Ortaçağ kadını temsilen mükemmel bir şekilde betimlenmiştir. Aşk bahçesinin içine giren şair, Aşk Tanrısı’nın oklarıyla vurulmasının ardından kendini Aşk’ın sadık adamı olarak ilan eder.

Hüsnükabul aşığı güle yaklaşması için davet eder; ancak gülün muhafızları onu kovarlar. Akıl aşığın durumunu görünce ona Tanrı’ya duyulan doğal aşktan bahseder ancak âşık ikna olmaz çünkü güle duyduğu aşk tensel (erotik) aşkıdır. Dünyevi bir nesneye duyduğu bu aşk Tanrı yararına değil, kendi çıkarı içindir. Tanrı’ya duyulan aşk doğru açıdan ilk aşktır ancak gerçekte ilk aşk tensel aşktır ve bu yolla Doğa, türlerin devamını sağlamaya çalışmaktadır. Arkadaş aşığı aşkın peşinde koşması için onu cesaretlendirir. Âşık akli reddedip inatla güle ulaşmak için gülünç bir mücadele verir. Sahte Görünüm, aklın yenilgisini yozlaşmış bir kimsenin kilisede hak iddia etmesine benzetir. Aşk onu teselli eder, Harbilik ve Merhamet onu Hüsnükabul’e götürürler, o da onun Gül’ü öpmesini sağlar. Ancak, Kötü Konuşma bunu anlatır, Kıskançlık gelir ve Gül’ün çevresine sağlam bir duvar örüp Hüsnükabul’ü de bir kuleye kapatır. Guillaume de Lorris’in eseri aşığın yakınmalarıyla sona erer. Acı aşkın önemli bir parçasıdır. Aşkın acıları şu şekilde sıralanmaktadır: uykusuzluk, iştahsızlık, erotik rüyalar, kaygı, yanma, zayıflama. Bu tür bir acı deneyimi özel ve kişisel tutmaktadır. Bu hem arzuyu hem de deneyimin ve sevgilinin değerini artırmaktadır.

Jean De Meun esere bir devam bölümü ile bir son yazmıştır. Olayın devamı, Aşk ile Saraylı erdemlerinin Gül'ün şatosuna saldırımları ve ele geçirmeleridir. Her şey konu dışı sözler, mülhazalar, anlatıların meydana getirdiği dalgaların içinde boğulmaktadır. Yazar, Guillaume de Lorris'in hafif ve saf idealizmi yerine, ne aşkta sadakate ne kadınların namuslu olduklarına inanan; patolojik hale gelmiş sorunlar karşısında dikkatli ve tensel aşkın en cesur savunucusunu Venüs, Doğa ve Deha'nın ağzından yapan bir yazarın kuşkuculuğuna bırakmıştır. Yaşlı Kadın sayesinde âşık Hüsrukabul'e ulaşır ancak Direnme tarafından engellenir. Doğa insanoglunun düşüşünü anlatırken aklın yenilgisini tekrar yansıtmaktadır. Venüs, kadınlarda hiç ar namus bırakmayacağına yemin eder ve Aşk'ı, aynı yemini erkeklere yönelik olarak etmeye tahrik eder. Doğa, tüm yaratıkların içinde bir tek insanın emirlerine uymaktan ve üremekten kaçındığından yakınmaktadır. Deha'nın uzun söylemi kadınların kötülükleri hakkındadır. Deha, onun emirlerine uymayanlara yönelik olarak formüle ettiği laneti başlatmak üzere, Aşk Tanrısı'na gider. Böylece, bekâret mahkûm edilmiştir; cehennem, Doğa ile Aşk'ın emirlerine uymayanlara tahsis edilmiştir. Diğerlerine ise, Bakire'nin Oğlu'nun beyaz koyunlarını ebediyen otlatığı çiçek açmış ve hiç bozulmayan çayırılar ayrılmıştır. Kaleye saldıran Venüs meşalesini fırlatır; Utanç ve Korku kaçarlar, Hüsrukabul aşğın Gül'ü koparmasına izin verir.

Seksüel motif bilinçli bir şekilde öylesine kutsal bir karaktere büründürülmüştür ki dinsel ülküye meydan okunmuştur. Bu eser tamamen pagan olan eğilimiyle, Rönesans yönünde bir ilerlemeyi temsil etmektedir. Dış biçimi itibariyle tamamen Ortaçağ'a özgüdür; aşk ile ilgili duyguların kişileştirilmesi en uç noktasına kadar götürülmüştür. Aşk düşü, sanatsal olduğu kadar tutkulu da olan bir biçim bulmuştur. Bu kişileştirmeler olmaksızın akıl ruhun hareketlerini anlayamazdı ve bunlar bilimsel bir psikoloji terminolojisi gibi kullanılmaktaydılar. Ana temanın tutkulu karakteri bilgiçliği yumuşatıyordu çünkü *troubadours* (ozanların) tapınağının nesnesi olarak her türlü saldırıdan korunaklı bir yere yerleştiği evli kadının yerine, burada doğal motifle karşı karşıyayız. Gül tarafından simgelenen bekâretin esrarının meydana getirdiği tahrik, Gül'ün sanat ve sebat sayesinde elde edilmesidir. Bu eserde aşk, teoride saraylı ve soylu olarak kalmıştır. Zevk bahçesine ancak birkaç seçilmiş aşk aracılığıyla girebilir. Buraya girmek isteyen kin, sadakatsizlik, alçaklık, açgözlülük, tamahkârlık, haset, yaşlılık, ikiyüzlülüğü arkasında bırakmak zorundadır. Fakat sahip olması gereken olumlu erdemler, ülkünün saraylı aşkında olduğu gibi etik değil de, yalnızca aristokratik olduğunu göstermektedir. Bu erdemler boş zaman, zevk, neşe, aşk, güzellik, samimiyet ve kibarlıktır. Bunlar arzu edilen nesneyi elde etmenin erdemli araçlarıdır.

En sonunda âşık güle ulaştığında uykusundan uyanır ve günün aydınlandığını görür. Aşğın güle duyduğu tensel aşk boştur. Saraylı aşk aldaticıdır çünkü kadın güç ve kontrole sahipken erkek itaat edendir. Ancak, gül elde edildiğinde oyun sona erecektir. Bu esere ruhunu veren şey, Jean de Meun'de kadının zayıflığının gaddarca küçümsenmesi olup bunun kökeni de bu aşkın tensel olma karakterinin içinde yer almaktadır. Ancak, bunlara rağmen şövalyane hayat ülküsünün içinde yer alan saf ve sadıkane aşkın temsili de varlığını sürdürmektedir. Aşk bir düşünce hastalığıdır, zevkten gelir ve bozulmuş bir algıdan doğmaktadır.

KAYNAKÇA

- Capellanus, A. (1941). *The Art of Courtly Love* (J. J. Parry, Çev.). New York: Columbia UP.
- Cevizci, A. (2008). *Ortaçağ Felsefesi Tarihi*. Bursa: Asa Kitabevi.
- Çevirici Çağın, A. (2006). *Tevfik Fikret'in Şiirlerindeki Edebi Sanatlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- de Lorris, G. – J. de Meun (2008). *The Romance of the Rose* (F. Horgan, Çev.). Oxford: OUP.
- Denomy, A. J. (1953). Courtly Love and Courtliness. *Speculum*, C. 28, S. 1, s. 44-63. Doi: 10.2307/2847180
- Gilson, E. (2005). *Ortaçağ Felsefesinin Ruhu* (Ş. Öçal, Çev.). İstanbul: Açılım Kitap.
- Gülcü, T. Z. (2015). Ortaçağ'da Hristiyan Felsefesi, Aşk Öğretisi ve Edebiyat: Gülün Romansı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. 55, S. 2, s. 271-286.
- Hanscom, E. D. (1893). Allegory of de Lorris' The Romance of the Rose. *Modern Language Notes*, C. 8, S. 5, s. 151-153. Doi:10.2307/2918597
- Huizinga, J. (1997). *Ortaçağın Günbatımı* (M. A. Kılıçbay, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Moller, H. (1960). The Meaning of Courtly Love. *The Journal of American Folklore*, C. 73, S. 287, s. 39-52. Doi:10.2307/537601
- Nouvet, C. (1991). Dangerous Resemblances: The Romance of the Rose. *Yale French Studies*, s. 196-209. Doi:10.2307/2929102